
ПАМЯТИ УЧЕНОГО

ПАМЯЦІ ВУЧОНАГА

TO THE MEMORY OF SCIENTIST

**Анатолий Михайлович
ЛЮТЫЙ**

**Анатоль Міхайлавіч
ЛЮТЫ**

**Anatol Mihajlavich
LIUTY**

12 сакавіка 2020 г. пайшоў з жыцця прафесар Анатоль Міхайлавіч Люты – вядомы беларускі гісторык, доктар гістарычных навук, прафесар кафедры гісторыі Беларусі і славянскіх народаў гістарычнага факультэта Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка, прызнаны спецыяліст у галінах гісторыі Беларусі перыяду позняга феадалізму, гістарыяграфіі і крыніцазнаўства.

Нарадзіўся А. М. Люты 2 студзеня 1951 г. у мястэчку Смілавічы Чэрвеньскага раёна Мінскай вобласці ў сям’і служачых. Яшчэ ў школе Анатоль Міхайлавіч зацікавіўся гісторыяй і літаратурай Беларусі. Магчыма, на выбар жыццёвага шляху будучага доктара гістарычных навук паўплывала знаёмства з класікам беларускай літаратуры Уладзімірам Караткевічам, які неаднаразова наведваўся ў мястэч-

ка. Пасля службы ў Чырвонай арміі Анатоль Міхайлавіч паступіў на гістарычны факультэт Мінскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута імя А. М. Горкага. Менавіта тут сярод вядомых выкладчыкаў – члена-карэспандэнта Акадэміі навук БССР прафесара Н. В. Каменскай, акадэміка Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі М. П. Касцюка, прафесара В. М. Фаміна, прафесара М. Д. Каўшарава і многіх іншых гісторыкаў – раскрыўся прафесійны талент Анатоля Міхайлавіча. Яшчэ будучы студэнтам, ён стаў лаўрэатам першай ступені на Усесаюзным студэнцкім конкурсе навуковых работ, падрыхтаваў некалькі артыкулаў, прыняў удзел у напісанні краязнаўчай работы па гісторыі г. Чэрвеня.

У 1976 г., пасля заканчэння вучобы, працаваў настаўнікам гісторыі і нямецкай мовы, намеснікам

дырэктара па выхаваўчай рабоце ў Смілавіцкай сярдняй школе, дырэктарам Старынскай васьмігадовай школы Чэрвеньскага раёна Мінскай вобласці (1976–1979), лектарам Чэрвеньскага раённага камітэта КПБ (1979–1982). Але навуковую работу, да якой ляжала душа, Анатоль Міхайлавіч не закідваў і плённа працаваў над кандыдацкай дысэртацыяй. Настойлівасць і разважлівасць маладога навукоўца прынесла свой плён: у 1981 г. А. М. Люты з поспехам абараніў кандыдацкую дысэртацыю на тэму «Сацыяльна-эканамічнае развіццё гарадоў Беларусі ў канцы XVIII – першай трэці XIX ст.» (навуковы кіраўнік – прафесар В. У. Чапко). Гэта стала чарговай прыступкай у прафесійным развіцці Анатоля Міхайлавіча, скіравала яго на новае асэнсаванне гісторыі Беларусі перыяду позняга феадалізму.

У 1990 г. А. М. Люты выдае адну з самых фундаментальных работ у айчыннай гістарыяграфіі па сацыяльна-эканамічнай гісторыі Беларусі і абараняе доктарскую дысэртацыю на тэму «Сацыяльна-эканамічнае развіццё Беларусі ў другой палове XVIII – першай палове XIX ст.: да праблемы генезісу капіталізму».

За гэты перыяд Анатоль Міхайлавіч прайшоў шлях ад выкладчыка (1977–1979) да загадчыка кафедры гісторыі Беларусі гістарычнага факультэта сваёй alma mater (1985–2015), непрацяглы час быў рэктарам Мінскага інстытута кіравання (1993–1994).

Але гістарычная навука і выкладчыцкая дзейнасць заўсёды займалі першынство ў жыцці А. М. Лютага. Навуковец падрыхтаваў шэраг манаграфій і навучальных дапаможнікаў для студэнтаў: «Сацыяльна-эканамічнае развіццё Беларусі ў другой палове XVIII – першай палове XIX ст.» (2004), «Роля і месца купецтва Беларусі ў працэсе генезісу капіталізму ў другой палове XVIII – першай палове XIX ст.» (2008) і інш. У сваіх працах Анатоль Міхайлавіч сфармуляваў новыя падыходы да вывучэння гістарыяграфіі генезісу капіталізму на беларускіх землях, абгрунтаваў канцэпцыю гістарычнай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь, апрабіраваў выкарыстанне матэматычных метадаў у гістарычных даследаваннях.

Акрамя таго, А. М. Люты праводзіў плённую навукова-даследчую працу, з’яўляўся кіраўніком і распрацоўшчыкам кафедральнай тэмы «Сацыяльна-эканамічнае развіццё, грамадска-палітычнае і культурнае жыццё ў Беларусі ў другой палове XIX – пачатку XX ст.».

Сапраўдным прызнаннем навуковых дасягненняў Анатоля Міхайлавіча стала афармленне пад яго кіраўніцтвам у 1991 г. навуковай школы па даследаванні праблем генезісу капіталізму ў Беларусі і ўрбанізацыі, фарміравання беларускай нацыі. Анатоль Міхайлавіч стварыў даследчую школу па шматлікіх і складаных пытаннях гісторыі Беларусі XVIII–XIX стст.

Пад кіраўніцтвам А. М. Лютага паспяхова абаранілі кандыдацкія дысэртацыі 23 аспіранты, ён выступаў навуковым кансультантам для 4 саіскальнікаў доктарскай ступені. Навуковая школа ў галіне сацыяльна-эканамічнай гісторыі Беларусі другой паловы XVIII – першай паловы XIX ст., створаная прафесарам А. М. Лютым, застанецца яго спадчынай.

На працягу 12 гадоў Анатоль Міхайлавіч з’яўляўся старшынёй савета па абароне доктарскіх дысэртацый па спецыяльнасцях «айчынная гісторыя» і «методыка выкладання гісторыі» пры Беларускім дзяржаўным педагагічным універсітэце імя Максіма Танка. Каля 10 гадоў быў членам савета Фонда фундаментальных даследаванняў Рэспублікі Беларусь, кіраўніком шматлікіх навуковых праектаў.

Нягледзячы на занятасць вучэбнай, навукова-даследчай, метадычнай работай, Анатоль Міхайлавіч знаходзіў час і для ўдзелу ў грамадскім жыцці факультэта і ўніверсітэта: удзельнічаў у пасяджэннях вучонага савета ўніверсітэта, савета гістарычнага факультэта і каардынацыйнага савета пры Інстытуце гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

За актыўны ўдзел у забеспячэнні навучальна-выхаваўчага працэсу па падрыхтоўцы педагагічных кадраў А. М. Люты быў узнагароджаны ганаровымі граматамі Міністэрства адукацыі БССР, Міністэрства адукацыі СССР, Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь, знакам «Выдатнік адукацыі БССР», медалём Францыска Скарыны.

Анатоль Міхайлавіч ва ўсіх адносінах з’яўляўся шматграннай асобай. Ён быў не толькі выдатным навукоўцам, а і добрасардэчным, шчырым чалавекам: для сваёй сям’і – любячым бацькам і мужам, надзейным сябрам; для калег і падначаленых – сапраўдным вучоным і даследчыкам, спагадлівым кіраўніком, чулым да чужога гора; для студэнтаў, аспірантаў і дактарантаў – адным з самых любімых і паважаных выкладчыкаў, энцыклапедычная памяць і эрудыцыя якога дазваляла кожную лекцыю зрабіць асаблівай, зацікавіць слухачоў да вывучэння гісторыі роднага краю. Анатоль Міхайлавіч вылучаўся мэтанакіраванасцю, патрабавальнасцю ў дачыненні да аспірантаў і дактарантаў, адказнасцю, дысцыплінаванасцю, добразычлівасцю, настойлівасцю ў дасягненні пастаўленых задач. У А. М. Лютага не было «чужых» аспірантаў: кожнаму, хто звяртаўся па дапамогу ці параду, ён ніколі не адказваў, многіх веў па жыцці, бескарысліва дзяліўся сваімі навуковымі напрацоўкамі, ідэямі. Хацеў як мага больш зрабіць для блізкіх, калег і краіны.

Анатоль Міхайлавіч застанецца ўзорам працавітасці, сумленнасці і сціпласці, клапатлівасці і любові да сваёй сям’і, дзяцей, унукаў, самаадданага служэння навуцы і людзям. Усе, хто ведаў Анатоля Міхайлавіча, любілі і паважалі яго. Светлая памяць аб ім назаўсёды застанецца ў нашых сэрцах.

Са смерцю Анатоля Міхайлавіча Лютага беларуская гістарычная навука панесла вялікую страту. Рэдакцыйная калегія выдання «Часопіс Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Гісторыя», прафесарска-выкладчыцкі склад і студэнцтва гістарычнага фа-

культэта Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка заўсёды будуць памятаць Анатоля Міхайлавіча, яго прафесійныя дасягненні і чалавечыя якасці.

В. П. Скок¹, В. Н. Кадира², А. В. Конойко³

¹*Вероніка Петровна Скок* – кандидат исторических наук, доцент; декан исторического факультета Белорусского государственного педагогического университета имени Максима Танка.

Вераніка Пятроўна Скок – кандыдат гістарычных навук, дацэнт; дэкан гістарычнага факультэта Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка.

Veranika P. Skok, PhD (history), docent; dean of the faculty of history, Belarusian State Pedagogical University named after Maxim Tank.

E-mail: history@bspu.by

²*Владислав Николаевич Кадира* – кандидат исторических наук, доцент; доцент кафедры истории Беларуси и славянских народов исторического факультета Белорусского государственного педагогического университета имени Максима Танка.

Уладзіслаў Мікалаевіч Кадзіра – кандыдат гістарычных навук, дацэнт; дацэнт кафедры гісторыі Беларусі і славянскіх народаў гістарычнага факультэта Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка.

Uladzislau M. Kadzira, PhD (history), docent; associate professor at the department of history of Belarus and Slavic peoples, faculty of history, Belarusian State Pedagogical University named after Maxim Tank.

E-mail: vlad3008.79@mail.ru

³*Александр Владимирович Конойко* – главный советник управления по идеологии и информационной политике Главного идеологического управления Администрации Президента Республики Беларусь.

Аляксандр Уладзіміравіч Канойка – галоўны саветнік упраўлення па ідэалогіі і інфармацыйнай палітыцы Галоўнага ідэалагічнага ўпраўлення Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Alexander U. Kanojka, chief advisor at the department for ideology and information policy, Main Ideological Department, Administration of the President of the Republic of Belarus.

E-mail: konojko@president.gov.by